

WIJZING WEGENS CORONAMAATREGELEN
Lezing teutenhandel van 12 jan gaat niet door

DE VONDER

heemkundekring
50 DE VONDER JAAR
asten - someren

Asten

Someren

De Galliërs op 30 oktober 2022

Brabants en Vlaams laken op 10 november 2022

Huize Bartholomeus op 17 november 2022

Philips, ASMI en VDL op op 24 november 2022

Jaarprogramma 2022

Historische vereniging Heemkundekring De Vonder Asten-Someren

De missie van Heemkundekring De Vonder

Heemkundekring De Vonder stelt zich ten doel (kennis over) het cultuurhistorisch erfgoed van de dorpen Asten en Someren, inclusief de kerkdorpen, te behouden, over te dragen en toegankelijk te maken voor alle geïnteresseerden. Onder cultuurhistorisch erfgoed verstaan wij alle verworvenheden die in heden en verleden een bijdrage hebben geleverd aan onze leef-, woon- en werkomgeving. We geven handen en voeten aan onze missie door mensen die belangstelling hebben voor één of meer facetten van het cultuurhistorisch erfgoed met elkaar in contact te brengen en deze contacten, indien nodig, te faciliteren.

Het beleidsplan

Om de strategische doelstellingen uit onze missie te realiseren werken we met een meerjarenbeleidsplan waarin ten minste concrete doelstellingen op het vlak van onze kernactiviteiten, de personele inzet van vrijwilligers binnen onze organisatie, financieel beleid en public relations (PR) zijn opgenomen. Elk jaar wordt dit vertaald in een operationeel jaarprogramma. De hoofdlijnennotitie 2013-2018 bevat 5 kernpunten.

1. Alle actieve leden zijn (in 2018) adequaat toegerust om hun taken te verrichten; alle passieve leden (h)erkennen de doelstellingen en activiteiten van De Vonder. En de verhouding tussen aantallen actieve en passieve leden verschuift richting eerste categorie.
2. We hebben een adequaat beheerd, toegankelijk en veilig systeem van opslag van alle informatie waarover De Vonder beschikt.
3. De Vonder is blijvend financieel gezond. De Vonder heeft naast de jaarlijks binnenkomende subsidies inkomsten uit contributies en allerlei door de vereniging georganiseerde activiteiten.
4. Onze vereniging heeft een duidelijke organisatiestructuur, waarin de functie en taak van en voor alle betrokkenen helder is. Het bestuur is er voor sturing op hoofdlijnen en voor de samenhang binnen de vereniging, werkgroepen hebben elk een specifieke invulling en samenstelling, maar werken binnen de beleidskaders van het grotere geheel, heemkundekring De Vonder.
5. Met behulp van Public Relations (PR) wordt De Vonder geherpositioneerd binnen de samenleving: van intern naar extern gericht.

Lid worden?

De vereniging biedt u volop de mogelijkheid om uw hobby uit te oefenen, al dan niet in groepsverband. Op onze website kunt u zien welke werkgroepen er zijn. De Vonder wil ook gesprekspartner zijn bij alle discussies in de gemeenten Asten en Someren over het beleid met betrekking tot cultuur en historie. Daarvoor is invloed nodig en invloed ontstaat door getallen. Hoe meer leden De Vonder heeft, hoe sterker onze stem kan doorklinken. Het lidmaatschap kost € 30 per jaar en geldt voor alle leden van het gezin. Het abonnement van ons verenigingsblad is daarbij inbegrepen. Woont u buiten de gemeenten Asten of Someren, dan vragen we u € 10 extra voor de verzendkosten.

Aanmeldingsformulier

Naam _____

Adres _____

Postcode en woonplaats _____

Telefoon _____

E-mail _____

Geboortedatum _____

Datum _____

Ondertekening _____

DE VONDER

heemkundekring

Voorwoord

Heemkundekring De Vonder Asten-Someren bestaat 50 jaar en dat gaan we vieren.

Op 24 oktober 1972 werd de oprichtingsvergadering gehouden van onze vereniging. Eerder dat jaar, in februari 1972, kwamen enkele initiatiefnemers bij elkaar in de Hoyse hoeve. Dat waren Piet vd Zanden, Henk Krutwagen, Piet v Mook, Judith Bos, Henriëtte Huizinga-vd Bosch, André Lehr, Ad Smulders, Anton v Asten, Martien v Kuijk, Frans Goosen, Frank Hoes, Janus v Heugten, Harrie v Asten, Gerard Strijbosch en het echtpaar Piek-Pieck.

Na een reclamecampagne werd op 24 oktober 1972 de oprichtingsvergadering gehouden in een klein zaaltje van het gemeenschapshuis in Asten. De eerste voorzitter werd Henriëtte Huizinga-vd Bosch. De naam van de vereniging 'de Vonder' werd bedacht door Anton van Asten, deze werd op 3 januari 1974 officieel.

De Vonder organiseert maandelijks een lezing en jaarlijks een kleine en een grote excursie. Dit jaar zal dat niet anders zijn. Hier in het "Jaarprogramma 2022" leest u wat er allemaal zal komen. In de maanden oktober en november gebeurt er iets extra's. Dan vindt de presentatie van het jubileumboek "Heemkundekring De Vonder 50 jaar" plaats gevolgd door vier lezingen met het centrale thema "De goede tijden van Brabant".

Kom kijken, kom luisteren, kom genieten.

4	De teutenhandel
5	Filmavond Asten
5	De schrijver Hollidee
6	Jaarvergadering en zandpaden
7	Maastrichtse historie
7	Excursie Ysselsteyn
9	Excursie Maastricht
10	DE VONDER 50 JAAR
11	Boekpresentatie
11	Asterix, de keltten
12	Gouden eeuw
13	Katholieke wederopstanding
14	Philips ASML
15	Grenzen
15	Website

VOORZITTER:

Hans Dittner

SECRETARIS:

Martien Verdonschot

PENNINGMEESTER:

Hans van Strijp

REDACTIE:

Theo Knoops

De teutenhandel

- Spreker: Luk Van de Sijpe
- Datum: woensdag 12 januari 2022
- Locatie: Zaal Hotel Centraal
- Adres: Wilhelminaplein 3, Someren
- Aanvang: 20:00 uur
- Toegang: iedereen is welkom
- Kosten: € 3 per persoon, voor leden van De Vonder gratis

**Gaat niet door.
Uitgesteld
wegens corona.**

Het is van alle tijden: wanneer mensen hun dagelijks brood niet meer kunnen verdienen in de eigen streek, dan gaan ze dat brood elders zoeken. Van 1550 tot 1648 hadden de kleine Kempense boeren af te rekenen met een bijna honderdjarige economische crisis. Er waren boeren die rondreizende kooplui werden, die maandenlang van huis om hun waar aan de man te brengen. Ze werden 'teuten' genoemd.

Teuten waren rondreizende handelaren en ambachtslui, meestal afkomstig uit de Kempen. De arme zandgronden noopten hen om een inkomen te zoeken. Vanuit hun thuisbasis vertrokken zij in de lente met hun koopwaar op de rug naar Luxemburg, Frankrijk, Nederland en Duitsland. Sommigen gingen zelf helemaal naar Denemarken. Ze waren gemiddeld negen maanden per jaar van huis. De teuten waren georganiseerd in compagnieën. Ze verkochten koperwaren, aardewerk en textiel. Het woord 'teut' komt waarschijnlijk van Teutoons (Germaans of Duits).

De teutenhandel ontstond aan het einde van de zestiende eeuw en duurde tot het begin van de twintigste eeuw, toen er door een nieuwe wetgeving een abrupt einde kwam aan de teutenhandel. De teuten organiseerden zich in kleine gezelschappen, met kenmerken van een gilde. Eén of twee teuten, meestal van hetzelfde dorp en vaak van aanverwante families, bundelden hun krachten om samen vanuit een bepaalde plaats hun beroep uit te oefenen. De voorwaarden werden onderhands of notarieel vastgelegd en de regels bepaalden ook de inbreng in de zaak, de verdeling van de winsten en de opname van nieuwe leden. Ieder teutengezelschap had zijn eigen gebied. Onderlinge concurrentie kwam amper voor.

Er waren diverse soorten teuten.

- De ketellappers of koperteuten: zij vormden ongeveer de helft van de Teuten. Ze herstelden niet alleen beschadigde potten en pannen, maar verkochten ook nieuwe koperwaar zoals potten, pannen, sopketels (zie de afbeelding), keukengerei, sloten en soms zelfs vuurwapens.
- De pakdragers of tafteuten: zij handelden in mutsen, zakdoeken, kousen, beddengoed, kant, zijde en ander textiel. De Brenninkmeyers, stichters van C & A zijn hiervan het bekendste voorbeeld.
- De snijders of dierenlubbers: zij specialiseerden zich in het castreren van paarden, varkens, stieren en schapen. Soms dreven zij ook handel in deze dieren, zodat zij het beroep van veekoopman koppelden aan dat van veearts.

De teuten waren vaak rijker dan hun dorpsgenoten, hetgeen ook uit hun soms fraaie huizen bleek. Ze deden met hun geld ook wel goede werken. Een aantal moderne ondernemingen is mede voortgekomen uit teutenkapitaal (C&A, Unilever).

Onze spreker, Luk Van de Sijpe (1957), behaalde zijn master in de Geschiedenis in 1981 aan de Katholieke Universiteit van Leuven. Hij is voorzitter van de Federatie van Geschied- en Oudheidkundige Kringen van Limburg en voorzitter van de Geschied- en Heemkundige kring 'De Goede Stede Hamont'.

Filmavond Asten

- Spreker: Geert van Horssen
- Datum: dinsdag 22 februari 2022
- Locatie: Oranjerie Museum Klok & Peel
- Adres: Ostaderstraat 23, Asten
- Aanvang: 20:00 uur
- Toegang: iedereen is welkom
- Kosten: € 3 per persoon, voor leden van De Vonder gratis

Wat zal er te zien zijn?

- Sloop van "Anneke de Bruijn"
- Kerkfeest in 1986
- Horlepiep
- Piet Kortooms, muziekinstrumenten
- "Sjang Koek" met commentaar van Chris Warnar en Albert Loomans
- Monument bij de plaats van de dubbel-crash hoek Veluwsedijk/Kokmeeuwenweg

De schrijver Hollidee

- Spreker: Norbert Lammers
- Datum: dinsdag 22 maart 2022
- Locatie: Filmzaal Museum Klok & Peel
- Adres: Ostaderstraat 23, Asten
- Aanvang: 20:00 uur
- Toegang: iedereen is welkom
- Kosten: € 3 per persoon, voor leden van De Vonder gratis

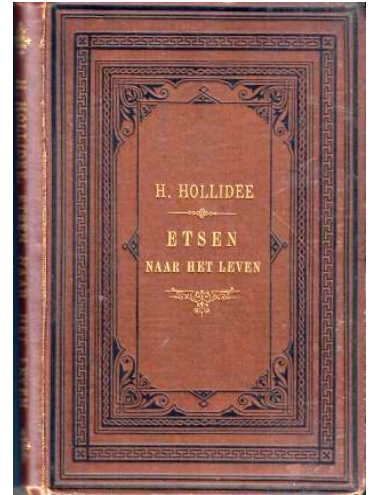
Norbert Lammers vertelt... Asten kende in de 19e eeuw een schrijver die in de hogere kringen goed bekend was. Hij schreef onder het pseudoniem H. Hollidee, maar heette Elard Albert Rovers, geboren in 1848 in Asten als zoon van notaris Rovers. Destijds waren notarissen veelal van protestantse huize en dat was in Asten niet anders, maar dat leverde binnen de katholieke gemeenschap toch weinig problemen op. Tot zijn 15e woonde hij in Asten en tijdens zijn studie in Sint Oedenrode en Eindhoven, kwam hij ook nog geregeld thuis. Hij werkte daarna als belastingontvanger in Amsterdam, 's-Gravenhage, Grave en Sluis. Zoals velen van protestantse huize lag er voor hem een toekomst in het toenmalige Nederlands Indië in het verschiet en in 1879 vertrok hij als inspecteur der financiën naar

Batavia.

De indrukken die hij tijdens zijn jeugd in Asten had opgedaan, publiceerde hij in zijn Haagse periode als verhalen in een aantal tijdschriften. Zijn vrienden moedigden hem aan om het in boekvorm te gieten en in 1881 verscheen het boek onder de titel: "Etsen naar het leven". Het boek bevat 9 korte verhalen, waar geen plaats genoemd wordt waar het zich afspeelt, maar het moge duidelijk zijn dat het Asten betreft. Het boek met bloemrijke verhalen in een mengsel van Nederlands en Astens dialect werd goed ontvangen door schrijvers als Multatuli en ook Vincent van Gogh was onder de indruk van zijn schrijfstijl.

In deze presentatie richt ik mij op het leven van Elard Albert Rovers en de schrijver H. Hollidee. Aan de hand van het verhaal van Peer de Wever krijgen we een aardige inkijk in het Astense leven in het midden van de 19e eeuw. Mede dankzij de bewoningsgeschiedenis ben ik in staat geweest om een groot aantal namen van de genoemde personen toe te wijzen en de plaatsen waar dit zich allemaal heeft afgespeeld. Aan de hand van voorgelezen fragmenten uit het boek, maak ik een reconstructie van het Astense leven in die tijd.

Jaarvergadering en historische zandpaden in Asten

- Spreker: Tom Waals
- Datum: woensdag 06 april 2022
- Locatie: Filmzaal Museum Klok & Peel
- Adres: Ostaderstraat 23, Asten
- Aanvang: 20:00 uur
- Toegang: alleen leden
- Kosten: gratis

Eerst is er de jaarlijkse ledenvergadering. De documenten daarvoor krijgen de leden tijdig toegestuurd. En dan na de pauze spreekt Tom Waals over de oude zandpaden hier in de buurt.

Bij historische overblijfselen uit het verleden denken we meestal aan archeologische bodem-vondsten of oude gebouwen. Maar er zijn nog veel meer sporen uit het verleden, een weg bijvoorbeeld. Dan bedoelen we niet de weg zoals die er nu uitziet maar het tracé van de weg, de ligging in het landschap. In het verleden waren dat natuurlijk allemaal zandpaden. Algemeen wordt aangenomen dat wanneer we op de huidige wegenkaart van Asten de hoofdwegen wegdenken, we een wegenpatroon overhouden dat er voor een groot gedeelte in de Middeleeuwen al lag.

Toch zijn er op dit moment nog stukjes zandpad aanwezig die vroeger een onderdeel waren van een belangrijke weg. Na de pauze zal Tom Waals enkele voorbeelden laten zien.

Aspecten van de Maastrichtse historie

- Spreker: Jac van den Boogard
- Datum: woensdag 18 mei 2022
- Locatie: Zaal Hotel Centraal
- Adres: Wilhelminaplein 3, Someren
- Aanvang: 20:00 uur
- Toegang: iedereen is welkom
- Kosten: € 3 per persoon, voor leden van De Vonder gratis

In de culturele biografie van de Limburgse hoofdstad onderscheidt men vijf historische stadsidentiteiten:

1. Maastricht Romeinse vestingstad,
2. Maastricht religieuze en pelgrimsstad,
3. Maastricht vestingstad en garnizoensstad,
4. Maastricht (vroeg) industriestad,
5. Maastricht Europese en kennisstad.

In dit referaat neemt de spreker u mee in vogelvlucht door die vijf historische stadskenmerken. In dat kader komen aspecten en personalities uit de stadshistorie aan bod aan de hand van diverse sporen die de Maastrichtenaars in de loop van hun geschiedenis hebben achtergelaten in de stad.

Drs. Jac van den Boogard (1950), cultuurhistoricus, publicist en docent studeerde geschiedenis en kunstgeschiedenis in Nijmegen, Rome en Amsterdam. Hij was werkzaam als wetenschappelijk medewerker bij het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg; voorts was hij docent kunst- en cultuurgeschiedenis en reisleader van cultuur-reizen in Italië. Hij publiceerde over tal van sociaal-culturele onderwerpen uit de Maastrichtse, Limburgse en de Italiaanse kunst- en cultuurhistorie.

Ysselsteyn: Duitse militaire begraafplaats

- Spreker: Sjoerd Ewals
- Datum: zaterdag 21 mei 2022
- Locatie: Vertrek parkeerplaats Diepsteekel
- Adres: Witvrouwenbergweg 18, Someren
- Aanvang: 10:00 uur
- Toegang: alleen leden
- Kosten: u ontvangt hierover nog bericht

De kleine excursie van dit jaar brengt ons naar de Duitse militaire begraafplaats in Ysselsteyn, gemeente Venray. De begraafplaats is de enige Duitse soldatenbegraafplaats in heel Nederland. De begraafplaats heeft een oppervlakte van 28 hectare waarop bijna 32 000 gesneuvelden uit de Tweede Wereldoorlog zijn begraven. Ongeveer 5000 van hen zijn onbekende soldaten. Deze zijn begraven met kruisen waar Ein Deutscher Soldat op staat. Verder zijn er nog 85 gesneuvelde soldaten uit de Eerste Wereldoorlog. In 2020 werd een nieuwe bezoekersgebouw geopend. Bij de ingang liggen

lijsten met de namen en graflijging van de oorlogsdoden ter inzage.

In de buurt van de centrale herdenkingsplaats bevindt zich een herdenkingssteen voor kapitein Timmermans. Kapitein Lodewijk Johannus Timmermans had in de Tweede Wereldoorlog voor Nederland tegen de Duitse militairen gestreden. Na de Duitse bezetting in 1940 sloot hij zich aan bij een Nederlandse verzetsgroep. In 1945 behoorde hij bij een mijnen-zoekcommando en stapte hij op een houtmijn. Hij kwam in een Canadees lazaret, waarin ook andere Nederlanders, Belgen, Canadezen, Amerikanen en zelfs Duitsers werden verpleegd. Naast hem lag een gewonde Duitse militair. Nadat deze jonge Duitse militair was genezen, bleef hij zorgen voor kapitein Timmermans. Onvermijdelijk waren er dialogen tussen de twee. Bij kapitein Timmermans en de jonge Duitse militair werd het duidelijk dat vele vooroordelen die ze van elkaar hadden, niet juist waren. Kapitein Timmermans realiseerde zich, dat veel jonge Duitse militairen in het leger moesten en niet vrijwillig zijn gegaan.

In 1948 - drie jaar na het einde van de oorlog - kreeg kapitein Timmermans tijdelijk het beheer over de Duitse Militaire Begraafplaats in Ysselsteyn. Uiteindelijk bleef hij 28 jaar. Hij legde oorlogsgraven aan, verzorgde ze, identificeerde doden, leidde bezoekersgroepen rond en informeerde nabestaanden. Samen met een Beierse pastoor en de toenmalige pastoor uit Ysselsteyn organiseerde hij voor het eerst jeugdontmoetingen in de buurt van de begraafplaats. Toen nog in de vorm van tentenkampen. Door zijn werk voor de Nederlands-Duitse verzoening na de Tweede Wereldoorlog was hij een belangrijke integratiefiguur. Voordat hij in 1995 overleed, had hij een laatste wens: hij wilde dat zijn as op de begraafplaats werd uitgestrooid. Dit werd dan ook in 1995 gedaan.

Spreker Sjoerd Ewals komt als educatief medewerker dagelijks op de Duitse Militaire Begraafplaats. Hij wil onder andere Duitse en Nederlandse jongeren informeren over de Duitse kant van de Tweede Wereldoorlog.

(foto RD, Henk Visscher)

Excursie naar Maastricht

- Datum: zaterdag 25 juni 2022
- Locatie: Vertrek restaurant De Platte Vonder
- Adres: Nieuwendijk 10, Someren-Eind
- Aanvang: 09:00 uur
- Toegang: alleen leden
- Kosten: u ontvangt hierover nog bericht

Dit jaar kunt u kiezen uit 2 verschillende stadswandelingen.

* Wandeling A: Voor degenen die wat moeilijker ter been zijn hebben we een stadswandeling met gids langs de meest belangrijke bezienswaardigheden van de binnenstad. Deze goed te belopen wandeling duurt ongeveer 1,5 uur.

* Wandeling B: Daarnaast bieden we de mogelijkheid om te kiezen voor een stevige wandeling met gids waarbij ook de wat verder weg gelegen bezienswaardigheden bezocht worden. Deze wandeling duurt minimaal 2,5 uur.

Dagprogramma

Vertrek vanaf restaurant De Platte Vonder in Someren-Eind, vervoer met een touringcarbus naar Maastricht, daar ontvangt met koffie en vlaai

* Programma A: Stadswandeling met gids in het directe centrum van ongeveer 1,5 uur. In het middaguur kunt u op eigen gelegenheid een lunch gebruiken in het centrum van Maastricht. Na de lunch wordt u verwacht in het Natuur-Historisch museum voor een rondleiding met gids. Het Museum ligt in het centrum van Maastricht.

* Programma B: Stevige stadswandeling “Hidden places” van ongeveer 2,5 uur waarbij ook wat verderaf gelegen locaties worden aangedaan. Omdat deze wandeling langer duurt, zullen de deelnemers ook pas later kunnen lunchen. Na de wandeling kunt u op eigen gelegenheid in het centrum van Maastricht verblijven of wat korter het Natuur-Historisch museum bezoeken (zonder gids).

Rond 17:00 uur haalt de bus ons in de omgeving van het Natuur-historisch museum op voor de terugreis naar Someren-Eind. Afsluitend 3-gangen diner bij restaurant de Platte Vonder.

---

heemkundekring

50 DE VONDER JAAAR

asten - someren

Presentatie van het jubileumboek en lezingencyclus

Ter gelegenheid van het 50-jarige bestaan van De Vonder komt er een jubileumboek. Het wordt een verzameling verhalen die gaan over het heden en verleden van de dorpen van de gemeenten Asten en Someren. Verder komt er reeks extra lezingen. Deze keer dal het gaan over de goede tijden die Brabant gekend heeft.

Dat Brabant slechte tijden gekend heeft met oorlogen en armoede, dat is maar al te bekend, we houden er ook lezingen over. De vraag is deze keer: hebben we het hier in Brabant wel ooit goed gehad? Jazeker!

Om te beginnen gaan we 2000 jaar terug, naar de Romeinse tijd. De archeologische sporen die in Someren overvloedig onder de bolle akkers zijn opgegraven, maken ons nieuwsgierig naar de mensen van toen. Alles bij elkaar ziet het er best welvarend uit. Kunnen we nog nagaan wat voor mensen het waren, hoe ze leefden, welke taal ze spraken? Kom u bij de eerste lezing verbazen over wat er allemaal bekend is over het volk van toen. Van onze excursie naar Tongeren, waar een standbeeld van Ambiorix staat, weten we dat de mensen hier Kelten waren. De stripverhalen van Asterix en Obelix gaan erover en blijken te zijn geschreven in een correcte historische context, behalve dan de toverdrank, hoewel...

De eerste lezing uit de cyclus is een geschiedenisles aan de hand van de avonturen van Asterix en Obelix.

Van de vaderlandse geschiedenis kent ieder de Gouden Eeuw, denk aan Rembrandt en aan de VOC. Daarbij wordt helaas niet altijd duidelijk gemaakt dat het wel feest was in Holland maar niet hier in Brabant. Oorlogen, de kleine ijstijd en de pest maakten dat er veel armoede was. Geen Gouden Eeuw van Brabant dus? Toch wel, alleen die had een paar eeuwen eerder zijn hoogtepunt. De welvaart van toen kwam voort uit de Vlaamse en Brabantse textielnijverheid. De Lakenhalle van Ieper, in zijn tijd het grootste gebouw aan deze kant van de Rijn, is nog steeds de getuige van de welvaart van toen. Havenstad Bergen op Zoom werd een van de eerste steden op het vasteland van Europa die Engelse wol mochten importeren. Van daaruit brachten karren de grondstoffen naar andere steden, zoals 's-Hertogenbosch en Eindhoven. Van de wol maakte men laken. Sinds de twaalfde eeuw stond het Brabantse laken goed bekend in Europa. Aan het begin van de veertiende eeuw konden Italianen en Spanjaarden in eigen land Brabants laken kopen.

De tweede lezing uit de cyclus gaat over de Gouden Eeuw van Brabant en Vlaanderen.

Dan begint de opstand van Holland tegen Philips de Tweede. Brabant doet niet mee aan deze opstand maar lijdt wel onder het oorlogsgeweld. De opstand slaagt en Holland gaat verder als de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Brabant wordt door Holland veroverd en zal als Staats Brabant zonder eigen zeggenschap door de Republiek bestuurd gaan worden. De katholieke kerk gaat ondergronds maar de bevolking blijft katholiek. De bestuurders zijn protestant. Brabant zal niet delen in de welvaart van de Republiek. De Franse Revolutie betekent het einde van de Republiek. De grondwet van Thorbecke maakt de wederopstanding van de katholieke kerk mogelijk. Overal worden kloosters gebouwd en van daaruit komt er onderwijs en zuigelingenzorg. De ouderen onder ons hebben nog scholing van de paters en de zusters gehad. Er breken betere tijden aan.

De derde lezing uit de cyclus zal gaan over de wederopstanding van de katholieke kerk in Noord-Brabant.

De katholieke gezinnen zijn groot, de zuigelingensterfte is inmiddels laag en de Noord-Brabantse landbouw kan niet meer aan iedereen werk bieden. Het overschot aan arbeidskrachten maakt Noord-Brabant aantrekkelijk voor de vestiging van fabrieken. De Zaltbommelse familie Philips vestigt in 1891 zijn gloeilampenfabriek in Eindhoven. In 1928 komen de gebroeders van Doorne uit Deurne met hun bedrijf naar Eindhoven. Dit bedrijf zal enkele jaren later DAF gaan heten. Deze beide bedrijven groeien uit tot wereldspelers op hun terrein. Rond deze bedrijven zijn er meerdere technisch hoogwaardige bedrijven ontstaan. Zo is VDL groot geworden door de overname van de Philips Machinefabrieken en ASML is voortgekomen uit het Philips Natuurkundig Laboratorium. ASML is inmiddels Philips in beurswaarde en technologie voorbijgestreefd. De Europese Unie heeft de wereld de mobiele telefoon en het World Wide Web geschonken en zonder de technologie van de bedrijven rond Eindhoven had het internet niet zijn huidige bloei kunnen hebben.

De vierde en laatste lezing uit de cyclus zal gaan over High-Tech industrie in het huidige Noord-Brabant.

Vonder 50 jaar: Boekpresentatie

- Spreker: De voorzitter van De Vonder
- Datum: 30 oktober 2022
- Locatie: De Ruchte
- Adres: Laan ten Roode 71, Someren
- Aanvang: 14:00 uur
- Toegang: iedereen is welkom
- Kosten: gratis

Ter gelegenheid van het 50-jarige bestaan van De Vonder komt er een jubileumboek. Het wordt een verzameling verhalen die gaan over het heden en verleden van de dorpen van de gemeenten Asten en Someren. Er wordt nu (december 2021) al flink aan gewerkt. Hoe zal het er precies uit gaan zien? Wie gaat de presentatie? Wie zal het eerste exemplaar ontvangen? Het is nu nog niet bekend, we houden u op de hoogte.

Vonder 50 jaar: Het goede leven in de Lage Landen ten tijde van Asterix

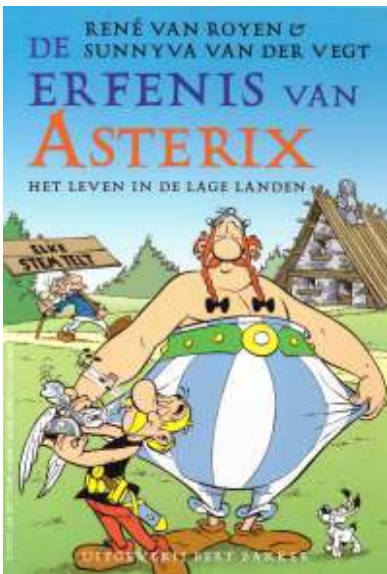
- Spreker: René van Royen en/of Sunnyva van der Vegt
- Datum: 30 oktober 2022
- Locatie: De Ruchte
- Adres: Laan ten Roode 71, Someren
- Aanvang: 15:30 uur
- Toegang: iedereen is welkom, na aanmelden
- Kosten: € 5 per persoon, voor leden van De Vonder gratis

Tien jaar geleden, de heemkundekring bestond 40 jaar, is Herman Clerinx komen vertellen over de Keltische cultuur in heel Europa. Nu zijn we tien jaar verder. In Someren zijn inmiddels op grote schaal opgravingen gedaan van bewoning uit de Keltische tijd. Onder de bolle akkers blijken grote landbouwgebieden en begraafplaatsen te liggen uit de Romeinse tijd. De welvaart spat er vanaf. Van één bewoner van toen is het graf intact teruggevonden, hij was een lokale bewoner in Romeinse krijgsdienst.

Wat voor mensen waren het die hier woonden? Kunnen we nog iets achterhalen van hun leefwijze? Ja dat blijkt te kunnen. De mensen van hier waren Galliërs zoals Ambiorix in Tongeren, niet zo ver hier vandaan, (we zijn er op excursie geweest) en niet te vergeten Asterix en daar zal het in deze lezing over gaan.

Omstreeks 50 voor Christus wemelt het in West-Europa van de Galliërs of Kelten. Overal waar Asterix en Obelix komen ontmoeten ze hen, elk met hun eigen gewoontes, gebruiken, kleding en taal, maar toch is het familie. Er is bijna geen land in modern West-Europa waar in de tijd van Asterix geen Kelten woonden.

Wat er vandaag de dag nog over is van hun cultuur is het onderwerp van deze lezing. Zo denkt de hedendaagse gentleman in pak misschien dat hij modern gekleed is, maar zijn kostuum is van oorsprong een Gallische vinding. Dromen over een huisje buiten lijkt typerend voor de drukbezette stadsbewoner van nu, maar onze Gallische voorouders woonden ook graag in de natuur. En hoe modern is onze democratie eigenlijk? Misschien stond de bakermat ervan wel hier in de zuidelijke Nederlanden.

Deze wijsheid komt uit de koker van niemand minder dan Julius Caesar. Wat deze grote tegenspeler van Asterix en Obelix hoorde en meemaakte, schreef hij op voor de thuisblijvers in Rome. Wie vandaag zijn verhalen leest en niet door een Romeinse bril kijkt, zal ontdekken dat onze voorouders lang niet zulke barbaren waren als Caesar vond.

In deze lezing gaan we speuren naar de Gallische wortels van modern West-Europa. Historicus René van Royen en classica Sunnyva van der Vegt nodigen de toehoorders uit mee te speuren naar de Gallische wortels van modern West-Europa in het algemeen en van huidig Noord-Brabant in het bijzonder.

Vonder 50 jaar: De Gouden Eeuw van Brabant

- Spreker: Jan van Oudheusden
- Datum: donderdag 10 november 2022
- Locatie: De Ruchte OF Centraal
- Adres: Wilhelminaplein 3 OF Laan ten Roode 71, Someren
- Aanvang: 20:00 uur
- Toegang: iedereen is welkom, na aanmelden
- Kosten: € 5 per persoon, voor leden van De Vonder gratis

In de vijftiende en het begin van de zestiende eeuw beleefde het hertogdom Brabant onder het bewind van de Bourgondiërs en de Habsburgers zijn eigen Gouden Eeuw als een van de rijkste en meest toonaangevende gewesten van de Nederlanden. Er werden grote rijkdommen vergaard, onder meer in de lakennijverheid en de handel. Kunsten en wetenschappen kwamen tot bloei, en de steden hier groeiden uit in een aantal en een omvang die ongekend was in Europa. Antwerpen was een indrukwekkende handelsmetropool. Brussel, waar de hertogen resideerden in het hof op de Koudenberg, fungeerde als officieuze hoofdstad van de Nederlanden. De Bosschenaren bouwden ijverig verder aan hun prachtige Sint-Jan. In deze lezing gaan we in op de achtergronden van deze uitzonderlijke bloeitijd en maken we kennis met een aantal bijzondere hoogtepunten van de kunst en cultuur uit deze periode.

Jan van Oudheusden is een enthousiast en veelgevraagd spreker. Hij was vele jaren provinciaal historicus van Noord-Brabant en vanaf 2008 als onderzoeksmedewerker verbonden aan de leerstoel Cultuur in

Brabant van de Universiteit van Tilburg. Hij publiceerde diverse boeken en artikelen over de geschiedenis en het erfgoed van 's-Hertogenbosch en van Noord-Brabant. Bij zijn pensionering in 2014 werd hem door het provinciebestuur van Noord-Brabant de provinciale onderscheiding 'de Hertog Jan' toegekend.

Vonder 50 jaar: Rooms-katholieke wederopstanding na 1850

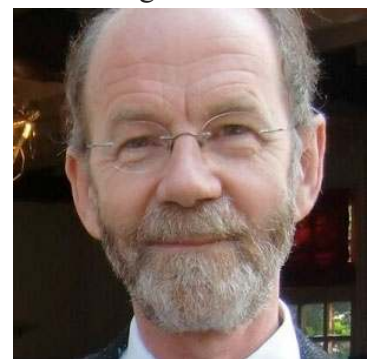
- Spreker: Wies van Leeuwen
- Datum: donderdag 17 november 2022
- Locatie: De Ruchte OF Centraal
- Adres: Wilhelminaplein 3 OF Laan ten Roode 71, Someren
- Aanvang: 20:00 uur
- Toegang: iedereen is welkom, na aanmelden
- Kosten: € 5 per persoon, voor leden van De Vonder gratis

Wies van Leeuwen komt spreken over de invloed van de katholieke herleving op de bouwkunst en beeldende kunst. kerk. De katholieken, die sinds de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden stelselmatig waren achtergesteld ten opzichte van de protestanten, begonnen rond 1850 aan een periode van emancipatie. Er kwamen meer vrijheden voor katholieken. Daarnaast ontwikkelt de kerk zich steeds meer tot een vanuit Rome geleide organisatie, die steeds meer invloed uitoefende op het dagelijks leven van de katholieken. Zo kon de bisschoppelijke hiërarchie in 1853 worden hersteld. Breda en 's-Hertogenbosch kregen een bisschopszetel. De katholieken konden ook het eigen onderwijs vormgeven. De zusters van Liefde (1832) en de Fraters van Tilburg (1844) waren daar belangrijk in. Het katholiek onderwijs, de katholieke pers en het katholieke verenigingsleven werden sterk ontwikkeld. Deze periode van hernieuwde bloei van het katholicisme in Nederland wordt de tijd van het 'Rijke Roomse Leven' genoemd en uitte zich in het leven van de gelovigen door vrijwel dagelijks kerkbezoek, vele processies, geregeld op bedevaart gaan, van vrijwel ieder gezin ging wel een zoon voor priester studeren of trad een zoon of dochter in een klooster in.

De opleving van het katholicisme leidde tot de bouw van honderden nieuwe kerken, kloosters, scholen en pastorieën. Architecten als Pierre Cuypers ontwierpen ze in een op de middeleeuwen teruggrijpende stijl die bekend is komen te staan als de neogotiek. Deze stijl ontwikkelde zich tot een echte katholieke 'huisstijl'. Deze stijl is tot ver in de twintigste eeuw populair. Vele ateliers in Roermond, Eindhoven en 's-Hertogenbosch leveren altaren, beelden en glasramen om deze gebouwen te decoreren. Spreker geeft een beeld van de grote invloed die deze stijl heeft gehad op het stads- en dorpsbeeld. Tevens besteedt hij aandacht aan het verval van het rijke Roomse leven door de secularisatie. Deze ontkerkelijking heeft geleid tot de sloop van vele waardevolle kerken. De toekomst van de nog bestaand gebouwen en hun inrichting is ongewis. In sommige gevallen kunnen gebouwen echter behouden blijven door herbestemming.

Wies van Leeuwen is architectuurhistoricus en lange jaren beleidsambtenaar. Zijn studie kunstgeschiedenis volgde hij aan de universiteit van Nijmegen. De architectuurtheorie van de negentiende eeuw, de kerkelijke bouwkunst van het historisme en de restauratieopvattingen in de monumentenzorg houden hem in het bijzonder bezig. Tussen 1979 en 2015 was hij beleidsmedewerker cultuurhistorie en monumenten bij de provincie Noord-Brabant. In 1995 promoveerde hij op De maakbaarheid van het verleden. P.J.H. Cuypers als restauratiearchitect. In 2007 verscheen Pierre Cuypers architect 1827-1921. In 2012 publiceerde hij De 100 mooiste kerken van Noord-Brabant, in 2017 verscheen De verdwenen kerken van Noord-Brabant.

Vonder 50 jaar: Hightech-industrie in Zuidoost Noord-Brabant

- Spreker: Chris Paulussen
- Datum: donderdag 24 november 2022
- Locatie: De Ruchte OF Centraal
- Adres: Wilhelminaplein 3 OF Laan ten Roode 71, Someren
- Aanvang: 20:00 uur
- Toegang: iedereen is welkom, na aanmelden
- Kosten: € 5 per persoon, voor leden van De Vonder gratis

Als chef van de economieredactie van het Eindhovens Dagblad was Chris Paulussen (1954) tientallen jaren kind aan huis in het bedrijfsleven in Zuidoost-Brabant. In die periode werd in de regio Eindhoven-Helmond bedrijfsgeschiedenis geschreven.

Hij deed begin jaren negentig verslag van de Centurion-operatie bij Philips onder leiding van Jan Timmer – een van de meest ingrijpende reorganisaties in de Nederlandse bedrijfshistorie. Hij schreef ook uitvoerig over de daaropvolgende periode waarin Philips van een breed uitgewaaierd conglomeraat transformeerde tot een in gezondheidstechnologie gespecialiseerd concern.

Hij was erbij toen DAF in 1993 failliet ging, een succesvolle herstart maakte en als dochter van het Amerikaanse Paccar uitgroeide tot een van de marktleiders van de Europese truckindustrie.

Vanaf het prille begin schreef hij over de spectaculaire opkomst van chipmachinefabrikant ASML en de wijze waarop de VDL Groep uitgroeide tot een veelzijdig industrieel conglomeraat.

Chris Paulussen

In de laatste tien jaar voor zijn pensioen was Chris Paulussen hoofd opinie van het ED. Hij verdiepte zich in de geschiedenis van het regionale bedrijfsleven en schreef achtergrondverhalen over de ontwikkeling van de Zuidoost-Brabantse maakindustrie tot centrum van hightech onder de naam Brainport.

Veel daarvan vond zijn neerslag in het boek 'Sterker uit elke crisis', dat hij in 2019 schreef ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Eindhovensche Fabrikantenkring. Na zijn pensionering is hij op freelance-basis blijven werken. Hij schrijft voor het ED commentaren en verhalen waarin hij actuele ontwikkelingen in historisch perspectief plaatst.

In zijn voordracht zal hij de geschiedenis schetsen van Zuidoost-Brabant als centrum van hoogwaardige technologie, een beeld geven van de huidige stand van zaken en een blik werpen op de toekomst.

De grenzen van de heerlijkheid Asten

- Spreker: Sandu Niessen
- Datum: dinsdag 13 december 2022
- Locatie: Filmzaal Museum Klok & Peel
- Adres: Ostaderstraat 23, Asten
- Aanvang: 20:00 uur
- Toegang: iedereen is welkom
- Kosten: € 3 per persoon, voor leden van De Vonder gratis

De lezingencyclus is voorbij en en het jaar is nog niet om. In december komt Sandu Niessen ons vertellen over zijn onderzoek naar het ontstaan van de grenzen van de gemeente Asten.

Al van jongs af aan heeft Sandu Niessen interesse gehad in de cultuurhistorie van Asten en omstreken. De afgelopen jaren heeft hij zich verdiept in de geschiedenis van Asten vanuit verschillende archiefbronnen. In 2017 heeft de heer Niessen samen met Jan van der Heijden – conservator van het kasteel Asten – een tentoonstelling ingericht over de Grenzen van Asten.

In de lezing gaat hij in op de grenzen en grenspunten die voor het eerst opgetekend zijn in de late middeleeuwen. De bodem, de riviertjes, de hertogdommen allemaal hebben ze invloed gehad op de grenzen, maar verklaren niet alles. Tegenwoordig hebben de grenzen nog steeds dezelfde contour, maar de functie en hoe snel je de grens kon oversteken verschilt met de gemeentegrens van nu.

Over de website in coronatijden

Wegens corona is er kans op wijzigingen in de loop van het jaar. Deze zullen bijgehouden worden op de website. De belangrijke dingen zie je al meteen op de homepage. Je kunt daar ook doorklikken naar 'Lezingen En Excursies'.

Corona kan maken dat je je moet aanmelden om naar een lezing te komen. Voor de excursies en de lezingencyclus moet het altijd. Dat aanmelden kan via de website maar ook per mail of telefoon. Steeds komen er aankondigingen per mail en in de pers, soms ook bij Siris. Daar lees of hoor je dan hoe het zal gaan.

<https://www.heemkundekringdevonder.nl/lezingen-en-excursies.php>

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

www.editoo.nl

Klooster Someren

Wederopstanding van het katholicisme

Indien onbestelbaar:

H. Wijnen, Dorpstraat 22, 5711 GP Someren

Vrienden van heemkundekring De Vonder

A.H. Verberne Holding BV, van den Eijndelaan 60, 5712 BR Someren-Eind
Aannemersbedrijf Geven, Ommelseweg 48, 5721 WV Asten
Acfis Business Centrum, Ter Hofstadlaan 75, 5711 VV Someren
Autobedrijf Stienen Someren BV, Boerenkamplaan 21, 5712 AA Someren
Dakbedekkingsbedrijf Joan Meeuws, Kommerstraat 38, 5712 XV Someren
Deska Kantoormeubelen & Supplies, Kortijzer 11, 5721 VE Asten
Driessen Advies & Beheer, Witvrouwenbergweg 12, 5711 CN Someren
ETB Willem Bos, Trasweg 5, 5712 BB Someren-Eind
F. Leenen Someren Beheer bv, Dr Eijnattenlaan 28, 5711 AW Someren
Harrie Welten (Jumbo), Kuilvenweg 6, 5712 GX Someren
Hotel Centraal, Wilhelminaplein 3, 5711 EK Someren
Isi & Peggy's Knipperij, Wilhelminaplein 15a, 5711 EK Someren
Isobouw Systems BV, Kanaalstraat 107, 5711 EG Someren
Larco Foods B.V., Industrielaan 10, 5711 CX Someren
Leenen Steengoed b.v., Vaarselstraat 34, 5711 RE Someren
MIDAS Winkels, Markt 10, 5721 GE Asten
Notaris van Kaam, Witvrouwenbergweg 8a, 5711 CN Someren
P. van der Zanden, Jan vd Diesdunckstraat 17, 5721 VN Asten
Partycentrum De Platte Vonder, Nieuwendijk 10, 5712 EM Someren-Eind
Réne Berkvens Bloemenarrangementen, Jan van Havenstraat 32, 5724 AV Asten-Ommel
Verbugt IT, Zagershof 1, 5721 HX Asten
Wijnen Bouw en Service, Dorser 2, 5711 LE Someren